

LBRIS

We know
books

Liviu Pandrea

UMILINȚA

Virtuțile și Darurile Spiritului Sfânt

**Galaxia Gutenberg
2020**

Însă dacă o fac doar din vanitate și ușurătate feminină, poate să fie doar păcat venial, dacă nu urmează alte inconveniențe grave.

Dacă o fac numai pentru a urma moda generală, deși aceasta nu este recomandabil, pot să fie fără păcat.

Viața divină este comunicată esenței sufletului omului prin harul sfinților. Dar, pe plan operativ, harul sfinților este însoțit de un întreg cortegiu de virtuți infuze. Prin aceasta, toate facultățile omului sunt ele însele ridicate la ordinea supranaturală a vieții divine a harului. Pentru fiecare putere și pentru fiecare obiect deosebit, există un habitus supranatural, ce-l face pe om capabil să opereze conform principiului harului și, prin mijlocirea unor noi acte de virtute, să dezvolte în el viața supranaturală.

Cu toate acestea, organismul supranatural nu este complet încă. Virtuțile infuze nu dau potențelor sufletului toată perfecțiunea posibilă în ordinea supranaturală. Cu ajutorul acestor virtuți putem, desigur, să urmărim în mod perfect dictarea rațiunii iluminată de credință. Însă acest criteriu, deși este supranatural ca esență, operează practic, totuși, într-o modalitate omenească. De aceea, mai este nevoie de încă ceva în plus, care să ne facă prompti și docili privitor la deciziile Spiritului Sfânt.

Tocmai acesta este rolul celor șapte daruri ale Spiritului Sfânt, și anume de a pune în mișcare tot organismul supranatural de o manieră divină.

CUPRINS

I. DARURILE SPIRITULUI SFÂNT.....	5
Introducere	5
II. EXISTENȚA DARURILOR SPIRITULUI SFÂNT	9
A) Scriptura.....	9
B) Sfinții Părinți.....	12
C) Magisteriul Bisericii	12
Concluzie generală asupra existenței darurilor	
Spiritului Sfânt	16
III. NUMĂRUL DARURILOR	17
IV. NATURA DARURILOR SPIRITULUI SFÂNT	19
V. CUM SE DEOSEBESC DARURILE SPIRITULUI SFÂNT DE VIRTUȚILE INFUZE?	21
Elemente comune între virtuți și daruri.....	24
VI. UMILINȚA.....	31
Cele douăsprezece trepte	
ale Sf. Benedict (480- 547)	34
Cele șapte grade ale Sf. Anselm (1033-1107) (<i>De similitudinibus</i> , cap. 101)	44
Cele trei grade ale Sf. Bernard (1090-1153)	44
Cele trei grade ale umilinței după Sf. Ignățiu de Loyola (1491-1556)	45
Cele trei grade ale Ven. J. J. Olivier (1608-1657)	46
VII. APLECAREA CĂTRE STUDIU.....	55
VIII. MODESTIA CORPORALĂ.....	57
IX. EUTRAPELIA (Urbanitatea)	58
X. MODESTIA ÎN ÎMBRĂCĂMINTE ȘI ÎN ȚINUTA EXTERIOARĂ	59

© Editura Galaxia Gutenberg

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PANDREA, LIVIU

Umilinta / pr. dr. Liviu V. Pandrea, - Târgu-Lăpuș: Galaxia
Gutenberg, 2020

ISBN: 978-973-141-873-5

821.135.1-97

I. DARURILE SPIRITULUI SFÂNT

Introducere

DARUL este, în general, tot ceea ce o persoană îi dăruiește alteia din propria sa liberalitate (dărnicie) și bunăvoință. Pr. Gardeil scrie: „*Donner, c'est accorder à quelqu'un, gratuitement et bénévolement, la propriété d'une chose*” (*Dictionnaire de Theol. Cath.* Col. 1278).

Ziceam „din propria sa dărnicie”, voind să specificăm prin aceasta că darul exclude, din partea donatorului, orice obligație, orice caracter de datorie, fie de strictă dreptate, fie de grațitudine.

Am mai adăugat „din bunăvoință”, pentru a exprima intenția donatorului de a face bine în mod gratuit celui care îi primește darul.

Excluderea oricăror obligații de dreptate sau de recunoștință sau – ceea ce înseamnă de fapt același lucru – absoluta gratuitate este pretinsă de însuși conceptul de dar; în mod contrar, darul nu s-ar mai deosebi de răsplătă sau de premiu. De asemenea, nu poate implica nici exigența vreunei compensații din partea celui ce primește în mod gratuit darul față de binefăcătorul său. Nu este vorba, deci, de nicio operație de tipul *do ut des*, ci de o donație absolut gratuită, ce nu cere nimic în schimb. Este, deci, vorba de ceva *irredebilis* (ceva ce nu se poate înapoia), după cum afirmă Sf. Toma, citându-l pe Aristotel (I-II^{ae}. q. 68, a. 1, ad. 3. Cfr. Aristotel, Topic, IV, 4: 125 s. 18).

Și cu toate acestea, noțiunea de *dar* nu exclude

gratitudinea din partea primitorului, așa cum ne-o arată experiența zilnică; se exclude doar *exigența* gratitudinii. În plus, ceea ce se cere uneori este utilizarea bună a darului primit, aceasta depinzând atât de natura darului primit, cât și de intenția donatorului, așa cum se întâmplă când i se oferă cuiva un dar, pentru ca, prin fidelă lui utilizare, cel beneficiat să se perfecționeze.

Astfel de daruri sunt, înainte de toate, cele pe care Dumnezeu le dă creaturilor Sale.

Darurile lui Dumnezeu. Primul și cel mai mare dar al lui Dumnezeu este însuși Sfântul Spirit, care este chiar iubirea infinită cu care Dumnezeu se iubește pe Sine și ne iubește și pe noi. Liturgia romano-catolică spune atât de frumos despre El, că este „Darul Dumnezeului Preaînalt”, *Altissimi Donum Dei* (Imnul *Veni Creator Spiritus*). Spiritul Sfânt este primul dar al lui Dumnezeu nu numai întrucât este iubirea treimică *in divinis* (deci în cele ce țin de dumnezeirea însăși), ci și întrucât se găsește *in misiune* și în noi, ca trimis al Preasfintei Treimi.

Cu alte cuvinte, Spiritul Sfânt e primul dar al lui Dumnezeu, nu numai *personaliter*, ci și *essentialiter*. Să încercăm să aprofundăm aceste concepte.

Iubirea lui Dumnezeu poate fi considerată sub un triplu aspect:

a) *Essentialiter* și în acest sens se atribuie deopotrivă celor trei persoane divine.

b) *Notionaliter* și astfel considerat, nu e altceva decât purcederea *activă*, care e comună Tatălui și Fiului deopotrivă.

c) *Personaliter* și în acest sens înseamnă purcederea *pasivă* (*spiratio passiva*) și se identifică cu Spiritul Sfânt.

La fel și darul – zice Billuart (Billuart, cf. Vol. 2, pag. 138, ediția 1904) – poate fi considerat în trei feluri diferite:

a) *Essentialiter*: acel lucru ce se dă în mod gratuit.

b) *Notionaliter*: întrucât implică originea pasivă din partea celui ce oferă darul.

c) *Personaliter*: întrucât i se atribuie unei persoane drept nume propriu.

Acestea fiind spuse, vom conchide că Spiritul Sfânt e prin dar al lui Dumnezeu *personaliter* (făcând aluzie la al treilea membru din prima serie) și *essentialiter* (cu referire la primul membru din cea de a doua serie).

De la acest prim mare DAR provin toate celelalte daruri ale lui Dumnezeu. În ultimă analiză, tot ceea ce Dumnezeu dăruiește creaturilor, atât în ordinea naturală, cât și în cea supranaturală, este o operă absolut gratuită a iubirii Sale libere și infinite. De aceea, în sens larg, tot ce am primit de la Dumnezeu, este un dar al Spiritului Sfânt. Dar această indicație generică poate să aibă și unele semnificații deosebite.

Cele importante sunt următoarele patru (această

împărțire își are temelia în doctrina Sf. Toma: „*Quamvis omnia dona et naturalia at gratuita dentur nobis a Deo per amorem, qui est primum donum, non tamen in omnibus donis datur ipse Amor, sed tantum in dono quod est similitudo illius amoris, scilicet in dono caritatis*”, I Sent. d. 18. a. 3, ad 4):

1) **În sens larg**, sunt daruri ale Spiritului Sfânt toate acele daruri ale lui Dumnezeu care nu includ însă acel dar însuși care este chiar Spiritul Sfânt. Astfel de daruri sunt, înainte de toate, darurile naturale dăruite cu generozitate creaturilor.

2) **În sens mai puțin larg**, sunt acele daruri care, fără a include în mod necesar acel prim dar și fără a presupune prezența în suflet a harului și a carității divine, aparțin totuși ordinului supranatural. Ele sunt în mod principal următoarele:

- a) *gratiae gratiis datae*,
- b) grațiile actuale prevenitoare,
- c) teama servilă față de Dumnezeu,
- d) atracția supranaturală,
- e) credința și speranța *informae*.

3) **În sens propriu**, se numesc daruri ale Spiritului Sfânt cele care includ primul mare dar al lui Dumnezeu și care presupun sau cauzează în sufletul omului harul și prietenia cu Dumnezeu. Ele sunt:

- a) Harul sfințitor,
- b) Caritatea divină sau virtutea teologică a iubirii față de Dumnezeu,
- c) Credința și speranța însuflețite de iubire,
- d) Virtuțile morale infuze,
- e) Cele șapte daruri ale Spiritului Sfânt.

II. EXISTENȚA DARURILOR SPIRITULUI SFÂNT

Existența darurilor Spiritului Sfânt nu se poate cunoaște decât din revelație, fiind vorba de realități supranaturale care depășesc în mod absolut domeniul rațiunii naturale. Sf. Toma pleacă de la această presupunere în problema specială dedicată darurilor, din *Summa Theologica* (Cfr. I^{II}^{ae}. q. 68 a. 1), spunând că, întrucât se referă la ele, noi trebuie să urmăm Scriptura „*in qua nobis traduntur*”.

Să ne oprim, deci, înainte de toate, la fundamentul scripturistic al existenței darurilor. Apoi, vom trece în revistă, pe scurt, învățătura Tradiției, a Magisteriului Bisericii, și apoi sentințele Teologice care, încetul cu încetul, au elaborat doctrina despre darurile Spiritului Sfânt.

A) Scriptura

Avem textul clasic din Isaia XI, 2:

„*Și se va odihni peste el Spiritul lui Dumnezeu,
Spiritul înțelepciunii și al înțelegerii,
Spiritul sfatului și al tăriei,
Spiritul științei și al evlaviei,
Și-l va umple pe El spiritul temerii de Dumnezeu*”

(*Umehab alaiu*

*ruah Adonai ruah hakmah
ubinah ruah ezech ugeborah
ruah da'at uirah Adonai
ubarito beiruth Adonai*).

Acest text este evident *mesianic*, și ceea ce se spune aici se referă în sens propriu la Mesia. Cu toate acestea, Sf. Părinți și Biserica au extins aplicarea lui și la credincioșii lui Hristos, în virtutea principiului universal al economiei harului enunțat de Sf. Pavel: „Într-adevăr, pe care dinainte i-a știut, dinainte i-a predestinat să fie asemenea icoanei Fiului Său, ca Acesta să fie primul născut dintr-o mulțime de frați” (Rom. VIII, 29).

De aceea, toată perfecțiunea lui Hristos, dacă este comunicabilă, se înfăptuiește și în mădularele sale, care sunt unite cu El prin harul sfințitor.

Or, este evident că darurile Spiritului Sfânt aparțin acestei categorii de perfecțiuni supranaturale *comunicabile*, mai ales dacă ținem seama de necesitatea lor, așa cum vom arăta în continuare.

Dat fiind faptul că harul este pe puțin tot atât de generos pe cât e natura în cele ce ne sunt necesare, se poate trage concluzia că cele șapte daruri pe care profetul le-a văzut, coborându-se asupra lui Mesia, sunt un patrimoniu al tuturor acelor ce vor rămâne uniți cu El prin iubire. De altfel, acest text din Isaia XI, 2-3, prezintă nu puține greutăți exegetice. Pr. Ceuppens O.P., profesor de biblică la Angelicum (Roma), spune:

1.- *Dona realiter existunt atque originem a Jabve ducunt: Spiritus enim Jabve in A. T., non est Spiritus Sanctus persona, sed ipse Deus. Cum vero in Novo Testamento opsu gratiae specialae modo Spiritui Sancto abscribatur, paulatim in Theologia patristica Spiritus Sanctus ut donorum auctor agnitus fuit.*

2.- *Dona per modum habitus Christus conferuntum: „Requiescet super illum Spiritus Domini.” De horum donorum communicatione membris seu fidelibus Christi, apud Isaiaam, nulla mentio habetur.*

3.- *Quamvis distinctio realis donorum a virtutibus apud Isaiaam explicite nullatenus affirmetur, huius distinctionis tamen vestigium in ipsa verbi „Spiritus” – RUAH – repetitivitate forsan inveniri potest.*

4.- *Spetem dona Spiritus Sancti haberi, neque apud Isaiaam, neque in alio loco Sf. Scripturae loco explicite docetur. Doctrinam istam, perfecte explicatam tempore Scholasticorum tantum fuisse opinarum (vezi Angelicum, 1928, pp. 525-538).*

În plus, Sf. Părinți și Biserica au interpretat ca o clară aluzie la darurile Spiritului Sfânt acest text din Isaia, și autorii citează numeroase alte texte din Vechiul și Noul Testament, care ar putea fi interpretate în acest sens. Iată principalele texte invocate:

a) Din V.T.: Geneză. 45, 38; Ieș. 31, 3; Num. 24, 2; Deut. 34, 9; Jud. 6, 34; Psalmii 31, 8; 32, 8; 118, 120; 142, 10; 118, 144; Inț. 7, 7; 7, 28; 7, 22; 9, 17; 10, 10; Eccli. 15, 5; Is. 11, 2; 61, 1; Mih. 3, 8.

b) din N. T.: Luca 12, 12; Luca 24, 25; Ioan 3, 8; 14, 17; 14, 26; Fapte 2, 2; 2, 58; Rom. 8, 14; 8, 26; I Cor. 2, 10; 12, 8; Apic. 1, 4; 3, 1; 4, 5; 5, 6.

Noi preferăm să ne abținem, nu numai pentru că o studiere aprofundată a adevăratei semnificații a acestor texte ar depăși limitele acestui studiu, dar, pentru convingerea noastră că, în cele mai multe cazuri, sunt mai curând elucubrații fanteziste, lipsite de orice temei solid.

Trebuie spus că doctrina despre darurile Spiritului Sfânt, în Scriptură se bazează aproape exclusiv pe acest pasaj din Isaia.

Însă, acest text, așa cum constant a fost interpretat de către Sfinții Părinți, de către Magisteriul Bisericii și

elaborarea școlilor teologice, constituie un argument foarte puternic pentru existența nu numai în persoana lui Hristos, ci și în acela a credincioșilor priviți în mod individual.

Câțiva teologi opinează chiar că această dublă existență a darurilor ar fi *formaliter revelată* în Sf. Scriptură (de ex. P. Aldama S. J.). Cei ce nu cutează să afirme atât de mult, recunosc totuși că e vorba de o concluzie teologică *certissima* și *proxima fidei*.

B) Sfinții Părinți

Atât părinții greci, cât și cei latini, vorbesc adesea despre darurile Spiritului Sfânt, pe care le numesc: *dona*, *munera*, *charismata*, *spiritus*, *virtutes* etc.

Între greci, se disting în mod deosebit Sf. Iustin, Origenes, Chiril al Alexandriei, Grigore de Nazianz și Didim Orbul.

Între latini, cel dintâi este Sf. Augustin, fiind urmat de Sf. Grigorie cel Mare. Idei fericite asupra darurilor se mai găsesc la Sfinții Victorinus, Ilariu, Ambrozio și Ieronim. Ar fi prea lung să înșirăm toate textele pertinente, dar trebuie oricum notat că sunt prezente toate chestiunile de care se vor ocupa mai târziu Scolatici și pe care Sf. Toma le va concentra într-o sinteză perfectă și completă.

C) Magisteriul Bisericii

1. Conciliile. Biserica s-a pronunțat în acest sens prima dată în Sinodul Roman din 182, sub Papa Damasus.

Iată textul: „*Dictum est: Primum agendum est de Spiritu*

septiformi qui in Christo requiescit, Spiritus Sapienti: Christus Dei virtus et sapientia (I Cor. 1, 24). Spiritus intellectus: Intellectus dabo tibi, et instruam te in via in qua ingredieres (Ps. 31, 8). Spiritus consilii: Et vocabitur nomen eius magni consilii angelus (Is, 9, 6 LXX). Spiritus virtutis (ut supra): Dei virtus et Dei sapientia (I Cor, 1, 24). Spiritus scientiae: Propter eminentiam Christi scientiae Jesu Apostoli (Ef. 3, 19). Spiritus veritatis: Ego via et vita et veritas (Ioan 14, 6) Spiritus timoris Dei: Initium sapientiae timor Domini (Ps. 110, 10)”.

În acest text:

a) se vorbește despre darurile Spiritului Sfânt propriu-zise;

b) se enumeră, conform lui Isaia, cele șapte daruri;

c) se explică fiecare dintre ele cu ajutorul Sf. Scripturi, întrucât acestea îi sunt adecvate, în modul cel mai deplin, lui Hristos.

Iată acum și pasajul Conc. Tridentin, asupra căruia, însă, interpretările specialiștilor sunt diferite:

„*Hanc dispositionem per praeparationem iustificatio ipsa consequitur, quae non est sola peccatorum remissio (can. 11), sed et sanctificatio et renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae et donorum, unde homo ex iniusto fit iustus et ex inimicus amicus, ut sit heres secundum spem vitae aeternae (Tit. 3, 7)”.*

Din acest citat ni se pare că am putea formula în mod rezonabil următoarele concluzii:

a) Conc. Tridentin nu vorbește direct despre daruri, nici nu le numește în mod explicit; este însă evident că termenul *donorum* se referă la darurile Spiritului Sfânt, cel puțin în formă îndepărtată și generică (*remote et generice*).

b) Totuși, probabil Părinții conciliari intenționau să facă aluzie la darurile Spiritului Sfânt propriu-zise, mai